

a történelmi fejlődés sajátos és értékes jellemvonásaival. A német kultúrközösség fénytszóró napja, Berlin mellett, egy pár azonos fajsúlyú bolygó kering. És mégis mindezt a germán géniusz nemesen tündöklő íve fogja össze. Zenéje és általában színi kultúrája, mely ennek a nemzetnek egyik legnagyobb kincse, lenyűgöző erővel hat. Oly kincs ez, mint a mondai gyűrű, melyért ma nem a niebelungok és az ősgermán istenek versenyeznek, hanem a birodalom kultúrgócai. Az utóbbiak a kultúra egy s más területén Berlinnél is jobban hirdetik a »Deutschland, Deutschland über alles« jelentőségét. A bayreuthi színpad misztikus wagneri művészete a berlini Operaház ezirányú teljesítményeit idők folyamán túlszárnyalta. Mint a wagneri szellem művelésének kijelölt szentélye, a kiválasztottság és a hagyományok erejében rejlő eszközökkel egyedülálló művészi hatásokat ér el.

A berlini kultúra minden megnyilvánulásaival a város gazdasági jelentőségéhez és hatalmas méreteihez idomul. Maga az a tény, hogy a porosz kultuszminisztérium kezelésében Berlinben két Operaház (egyik Unter der Lindenen, a másik a Königsplatzon), két drámai színpad, egyik a Schauspielhaus, másik a Schiller Theater, továbbá két vidéki színpad (a wiesbadeni és a kasseli) van, mely utóbbiakban felváltva operákat és drámai műveket játszanak, bizonyíthatja fenti állításomat. Az állami kezelésben levő színházakhoz hozzá kell még számítanunk a tetemes számra rúgó magánszínházakat is, melyek közül különösen ki kell emelni Berlin harmadik operáját, a városi kezelésben lévő charlottenburgi operát és a három Reinhardt-színházat.

Az állami színházak tökéletes művészi és gazdasági szervezettel a minisztériális közigazgatás irányító hatása alatt állanak. A művészi vezetés az intendánsok kezében van, de az intendánsokkal mellérendelt tényezőként jelentkezik a különös súllyal és rendeltetéssel bíró gazdasági szervezet, melynek élén a gazdasági főnök áll. Ezen nem is lehet csodálkozni, mert hatalmas státusz anyagi ügyeit intézi. A két opera 40 magánénekest, 33 magánénekesnőt, 190 tagú zenekart, 120 tagú énekkart, stb. soroz tagjai közé, akiket a többi művészi ka-

tegóriáknak ugyancsak nagyszámú tagja egészít ki. A játék mind a négy színházban minden este folyik.

Nem érdektelen megemlíteni, hogy a színházak helyárait öt osztályba sorozzák. Megállapítják az alapárt, mely ötféleképpen emelkedik aszerint, hogy a darab milyen kiállítású, és hány személyt foglalkoztat. Egyszóval az üzemköltség és a művészi teljesítmény arányában emelkednek az árak. Egy Wagner-darab előadása drágább, mint egy Mozart-darabé. Legdrágább a Parsifal előadása.

A két állami drámai színpadnak ugyancsak tekintélyes személyzete van, bár a színészlétszám, mely 41 színészből és 19 színésznőből áll, nem mondható túlnagynak. A kamara-műfaj művelése nincs állami kézben. Ezt a feladatot itt a Reinhardt-féle Kammerspielhaus teljesíti neves művészek szerződtetésével. A berliniek a kamara-műfajt igen kedvelik, a hírneves színigazgató e téren sok sikert ért el társulataival.

Az állami színházak fenntartása az államtól itt igen nagy anyagi áldozatokat kíván. Az elsőrendű tagok magas, a békeszinten álló fizetéseket élveznek. Jellemző a berlini, de általában a németországi viszonyokra, hogy a zenészek nem szerződött színházi alkalmazottak, hanem fizetési osztályokba sorozott állami vagy városi tisztviselők. Ezzel a ténnyel szerintük a zenészkérdés végleges megoldást nyert, mert a biztos és nyugdíjigényt jelentő állás a zenészeket megnyugtatta, akik természetesen számos mellékkereseti lehetőségnek is örvendenek. De másfelől megnyugvást jelent a színházat fenntartó államnak, városnak is, mert a zenészeket tisztviselői minőségük alapján erősebben kézben tudja tartani és ezáltal sztrájkoknak stb. elejét veszi.

A berlini színházi viszonyok ezen általános ismertetése után vessünk egy pillantást az úgynevezett vidékre.

Nagy és jelentős színházi kultúrát mutat fel Bajorország. A müncheni állami színházak a Wittelsbachok művészetetápoló hagyományait őrzik. A bajor állam kezelésében három színház van: a National Theater, Residenz Theater és a Prinzregent Theater. Ezeken kívül számos magánszínház versenyez a közönség meghódításáért. Az állami színházak kultúrmissziója főleg azáltal domborodik ki, hogy